

THACHSA

Verenigingsblad IVN Súdwesthoeke

INSTITUUT VOOR NATUUREDUCATIE

IVN laat jong en oud beleven hoe leuk, gezond
én belangrijk de natuur is

Bestuur

Voorzitter	Ruud Oudega	06-53152059 r.oudega@gmail.com
Secretaris	Martijne Rensen	06-46190736 rensenmartijne@gmail.com
Penningmeester	Hans van Balen	06-12336755 hans.vanbalen@live.nl
Coördinator	Arnoud van de Ridder	06-30105981 arnoudvanderidder@gmail.com
Lid	Anneke Oudega-Gombert	06-51280564 aaoudega@gmail.com

Coördinatoren werkgroepen en overige taken

Wilde planten	Ria Brouwer	06-13281992 ria2brouwer@gmail.com
Sneek	Betsie Kool	0515-531571 aemkool@ziggo.nl
Vlinders	Adriaan Hol	06-44522841 armarius02@gmail.com
Vogels	Lolke Veenstra	0514-681610 lolkeveenstra@planet.nl
Natuurfotografie	Hans van Balen	06-38122039 fotografieivnswf@outlook.com
Web redacteur	Douwe Terpstra	06-38122039 dtaopar@gmail.com
Redactie Thachsa	Ria Brouwer	06-13281992 redactiethachsa@gmail.com
Redactie Nieuwsbrief	Ruud Oudega	06-53152059 r.oudega@gmail.com
Contactpersoon district	Ruud Oudega	06-53152059 r.oudega@gmail.com

Secretariaat: Lutswâl 9, 8564HA Ruigahuizen
mail: ivnsudwesthoeke@outlook.com

Website: www.ivn.nl/afdeling/sudwesthoeke

Facebook: IVN Sudwesthoeke

Lidmaatschap

Lidmaatschap IVN €25,- (of naar keuze €50,- of 80,-) per jaar. Huisgenootleden €7,50 per jaar. Donateurs minimaal €12,50 per jaar. Leden en donateurs ontvangen tweemaal per jaar de THACHSA.

Aanmelden als lid of donateur via <https://doemee.ivn.nl/word-lid>

Adreswijzigingen naar het secretariaat van de afdeling Sudwesthoeke.

Van de redactie

Het is zaterdagmiddag, buiten schijnt de zon (nog) en laat een koolmees zijn eentonige liedje horen, terwijl ik de laatste hand leg aan dit nummer van de Thachsa. Er is weer veel en gevarieerde kopij binnen gekomen, waarvoor dank aan alle schrijvers. Ook dank aan Betty Schellevis-Guldemeester voor de illustraties. Op de voorpagina vind je een huismus door Betty geschilderd, 2024 is immers het jaar van de huismus.

De namen van planten en dieren vragen iedere keer aandacht van de redactie. Schrijf je die nu met een hoofdletter of een kleine letter? Nu verschilt dit nu per ingezonden bijdrage en soms ook binnen een bijdrage.

De redactie wil graag een uniforme schrijfwijze hanteren en daarbij worden de regels van 'Onze Taal' gevolgd.. Zie <https://onzetaal.nl/taalloket/planten-en-dierenamen>

Kort samengevat luiden deze regels als volgt:

- Dieren- en plantennamen en plantenfamilies schrijf je met kleine letters. Bijvoorbeeld baardmannetje, populier of haagbeukfamilie.
- Als er een aardrijkskundige naam in de benaming verborgen zit en voor vernoemingen naar een persoon, blijft het een kleine letter. Voorbeelden: barnevelder of przewalskipaard.

Er zijn uitzonderingen; in de volgende gevallen wordt een hoofdletter gebruikt:

- Als in de planten- of diernaam een aardrijkskundige naam als bijvoeglijk naamwoord zit: Amerikaanse vogelkers of Drents heideschaap.
- Bij diernamen die beginnen met de bezitsvorm van de naam van de ontdekker: Cetti's zanger of Temmincks strandlopen.
- Aan het begin van de wetenschappelijke Latijnse benaming van een plant of dier: *Geranium sanguineum* (= bloedrode ooievaarsbek) of *Turdus merula* (= merel).

Wetenschappelijke tijdschriften en boeken hanteren vaak andere regels.

De redactie van de Thachsa kiest ervoor zich aan de regels van Onze Taal te houden. Het zou fijn zijn als de schrijvers van kopij dat ook doen.

Ria Brouwer,
redactie Thachsa

**INLEVERDATUM KOPIJ VOLGENDE THACHSA VOOR
10 november 2024 bij redactiethachsa@gmail.com**

Van de bestuurstafel

Als ik dit schrijf is het volop lente met nestelende vogels, frisgroene bladeren aan bomen en struiken en zoemende insecten op weg naar een keur aan bloemen. En als je dit leest zitten we hopelijk volop in de zomer met temperaturen van een graadje of 25 en droogte of wateroverlast zoals wij vorige jaren meemaakten. De geplande streekmarkt in Hemelum werd nu al afgezegd vanwege wateroverlast en de Turegluur kon onuitgepakt weer de schuur in. Gelijk een mooi bruggetje om aan te geven dat deze mobiele vogelkijkhut alweer voor het tiende jaar ingezet wordt op markten, fairs, festivals en andere bijeenkomsten in Gaasterland.

De Algemene Ledenvergadering bij de Hege Gerzen is alweer achter de rug. Met een uitzicht op het IJsselmeer zijn daar de noodzakelijke verenigingszaken aan de orde geweest en heeft Gosse Haga herinneringen opgehaald aan 35 jaar IVN in Gaasterland en nu Súdwesthoeke. Er werd ook enthousiast gereageerd op de start van een monitornetwerk voor nachtvlinders, een nieuwe activiteit van de Vlinderwerkgroep. De leden gingen akkoord met de aanschaf van een tweede Turegluur voor promotieactiviteiten in heel Friesland.

Het bestuur is met twee nieuwe leden weer op volle sterkte. In deze Thachsa stellen zij zich voor. Met 5 bestuursleden kan nu de inzet gedeeld worden voor de gidsenopleiding, het Friese- en landelijke IVN overleg, de medeorganisatie van de Gaasterlandse Natuurweek, een introductiebijeenkomst voor nieuwe leden etc. Wij zijn tevreden met het groeiend ledenaantal en de bijdrage van leden aan een groot aantal excursies en andere activiteiten. Wij zien het als een opdracht om niet alleen de huidige leden, maar vooral nog meer jongeren te boeien en te betrekken bij het beleven van de natuur. Wij wensen je een goede zomer, ga erop uit en verrijk je netwerk via excursies, wandelingen en kuiertochten en vooral Beleef de Natuur.

Namens het bestuur,
Arnoud van de Ridder

Martijne Rensen stelt zich voor

Als kersvers bestuurslid stel ik me graag voor. Ik woon sinds 1½ jaar in Witmarsum. Opgegroeid in een dorp in de Ronde Venen was ik veel bij boeren en in de velden te vinden. Daarna werd ik Amsterdamse, ik heb ervan genoten. Aan mijn behoefte aan natuur en buiten werd tegemoetgekomen door een moestuin bij de stad en een stacaravan in het Groene Hart. Ik voel me vereerd dat ik bij het bestuur mag komen en ben onder de indruk van wat er de laatste jaren bereikt is. Dat IVN Súdwesthoeke weer helemaal op de kaart staat is geweldig. Met nieuwe plannen in het vooruitzicht kan de toekomst nog mooier worden. Niet te vergeten ook de (belangstelling voor de)

opleiding Natuurgids. Moge dat veel kennis en nieuwe actieve gidsen opleveren. Ik heb er alle vertrouwen in!

Ik ben vooral een groot genietster van de natuur. In natuurkennis blink ik niet uit. Na drie vogelcursussen ben ik me meer bewust van vogels en hoe ze leven, maar veel herkennen kan ik ze (nog) niet. Planten blijven langer hangen maar daar is dan ook een bodem aan kennis vanaf mijn vroegste jeugd met het wonen tussen de weilanden en een grootvader die boswachter was.

Eerder werkzaam als onder andere interim-manager, heb ik me de laatste 25 jaar vanuit mijn eigen bureau ingezet voor goede traumabehandeling voor mensen met jeugdtrauma's. Door het oprichten van behandelcentra, het realiseren van een opleiding en door de organisatie van congressen heb ik mijn steentje bijgedragen. Een deel van die werkzaamheden ben ik nu aan het omzetten in een Goede Doelen Stichting.

De natuur is natuurlijk ook een Goed Doel en ik zal dan ook met veel plezier mijn organisatorische en bestuurlijke mogelijkheden inzetten voor het IVN. Ik hoop zo mijn bijdrage te kunnen leveren aan natuureducatie 'en duurzaamheid' - onder die dubbele titel hoorde ik het IVN onlangs op Radio 4 enkele malen aangekondigd; het spreekt me wel aan

Neem gerust contact met me op, we ontmoeten elkaar vast ook binnenkort ergens.

Hartelijke groet, Martijne Rensen.

Hans van Balen stelt zich voor

Mijn naam is Hans van Balen. In 1957 geboren te Amsterdam. Mijn vrouw Lenie en ik wonen sinds april 2023 in Oudega DFM binnen het prachtige Gaasterland.

Ik ben een fervent natuurliefhebber. Dat is mij met de paplepel ingegeven. Mijn eerste kennismaking met de natuur waar ik zo van houd, bos en heide, waren de vakanties met mijn ouders. Kamperen op camping Sachsenheim in Vierhouten. De eerste wilde zwijnen, herten en kevers gezien.

Toch is het vreemd dat je zo kunt genieten van deze natuur, de bomen, planten en dieren, zonder daar iets van af te weten. Een berk onderscheiden van

een beuk of eik dat lukt nog wel. Of een mestkever van een vliegend hert, die verschillen zijn duidelijk. En het uit elkaar houden van een heggemus, vink, boomklever, grote bonte specht, groene specht, koolmees, pimpelmees en staartmees kan ik ook. Maar dan houdt het al snel op.

Dat is voor mij de reden geweest dat ik in 2019 de opleiding Natuurgids (NGO) bij het IVN in Apeldoorn ben gaan volgen. Kennis opdoen en waar mogelijk ook uitdragen.

Nu ben ik actief voor het IVN Súdwesthoeke in het mooie Gaasterland en Ambassadeur van het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân.

Naast de natuur is fotograferen mijn hobby. Natuur en fotografie gaan prima samen. Door de fotografie ga je anders kijken, meer zien en daardoor de natuur intenser beleven.

Verder doe ik vrijwilligerswerk bij het bezoekerscentrum Mar & Klif en het Technolab in Sneek. Bij Mar & Klif doe ik workshops natuurfotografie met schoolkinderen. Met het Technolab geef ik workshops over techniek op het Basis- en Voortgezet Onderwijs om hen geïnteresseerd te krijgen voor technische vakken.

Hans van Balen

Welkom nieuwe leden

Het laatste half jaar hebben zich 12 nieuwe leden gemeld.

Wij heten hen van harte welkom bij onze IVN-afdeling Súdwesthoeke.

Piet Salverda, Oudemirdum
Hans van Kruijsen, Woudsend
Anne Hein Gietema, Workum
Hinke Bouma, Workum
Ynschje Eizema, Lemmer
Harmen van Dijk, Wijckel

Johan Deinum, Wijckel
Monique Brammer, Ruigahuizen
Tom Goossen, Woudsend
Harriet Menger, Cornwerd
Adriaan Hol, Oudemirdum
Jeanette Hebly, Witmarsum

Verslag ALV IVN Súdwesthoeke

Dit verslag is geschreven door Janny Postma als stageverslag voor de NGO

Zaterdag 13 april 2024 was ik aanwezig bij de ALV van IVN Súdwesthoeke op de Hege Gerzen in Oudemirdum. Er waren zo'n 35 mensen aanwezig, naast het 3-koppige bestuur en twee kandidaat-bestuursleden.

Op de agenda stonden:

- Behandeling verslag ALV 2023
- Bespreken financieel verslag 2023 en begroting 2024
- Benoeming twee nieuwe bestuursleden: Martijne Rensen en Hans van Balen
- Terugkoppeling diverse werkgroepen, o.a. de vlinderwerkgroep
- Terugblik op 35 jaar IVN in de Súdwesthoeke door Gosse Haga
- Rondleiding over het terrein van de Hege Gerzen door Ronald Schouten

Besproken punten:

- Het financieel jaarverslag en de begroting worden goedgekeurd. De Kascommissie 2024 bestaat uit Monique Brammer en Siebrig Hofstra.
- Het bestuur vraagt aan de aanwezige leden of men door wil gaan met de bestaande gebiedsgerichte excursies of toe wil naar meer onderwerp gerichte excursies. Beide hebben voor- en nadelen. De leden zien meer onderwerp gerichte excursies wel zitten maar willen ook graag de excursies handhaven, omdat deze vaak door mooie niet publiek toegankelijke gebieden gaan.

- Ruud geeft een toelichting op Turegluur 2. Arnoud van de Ridder vertelt over de inzet van Turegluur 1, deze zal een lokale functie behouden. De Turegluur 2 is beschikbaar voor alle zeven Friese IVN afdelingen. De praktische details moeten nog verder uitgewerkt worden.
- De vogelwerkgroep wil in overleg met de vogelwacht een vogelcursus voor beginners gaan geven.
- Hans van Balen is bezig een nieuwe werkgroep voor natuurfotografie op te richten.
- Voor de vlinderwerkgroep gaat IVN Súdwesthoeke een aantal nachtvlinder-emmers bestellen bij de Vlinderstichting. Over het wat en hoe volgt binnenkort een info-avond voor de werkgroep die ook open staat voor andere geïnteresseerde leden.
- Gosse blikt terug op het ontstaan van IVN landelijk en in de Súdwesthoeke. Een mooie bijdrage waarin Gosse ook reflecteert op de toekomst en de rol van IVN daarin. Conclusie: IVN is en blijft nodig!

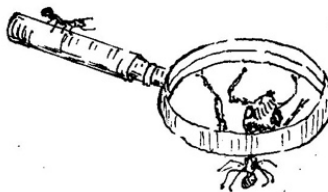
Al met al was het voor mij een interessante ochtend met leuke gesprekken met bekenden en onbekenden. Volgend jaar ben ik er weer bij!

Janny Postma

Foto: Ria Brouwer

Een inblik in de natuurgidsenopleiding

In Fryslân loopt op dit moment een Natuurgidsenopleiding (NGO). Onderdeel van deze opleiding is een onderzoek in een ‘eigen’ – d.w.z. zelf gekozen – natuurgebied en het presenteren van de resultaten daarvan aan de medestudenten. Op 7 mei gaven de studenten een tussen-presentatie over hun onderzoeksgebied. Een aantal ervaren natuurgidsen was uitgenodigd hierbij aanwezig te zijn en de studenten feedback te geven over hun resultaten tot nu toe. Vanuit onze afdeling waren Baukje Miedema, Cecile van der Leest en ondergetekende aanwezig. Zelf liep ik rond om met een aantal studenten in gesprek te raken en hierover verslag te doen in de Thachsa.

Aangekomen bij Lokaal 55 worden de onthaald door Betty Kooistra. De 26 studenten zijn nog druk bezig hun presentatie uit te stallen. Als dat klaar is start de eerste groep om 20.00 uur. Er wordt in drie tijdsblokken van dertig minuten gewerkt en per tijdsblok geven ca. acht studenten hun presentatie.

De zeven studenten waarmee ik die avond spreek, hebben heel verschillende onderzoeksgebieden gekozen: een groot stuk grond bij hun huis dat op dit moment omgevormd wordt tot natuurgebied, het Pastoriebos Noordwolde-Zuid, de waddendijk bij Koehol, het gemeentelijk park Sterrenbos in Groningen, De Potskar Noord bij Sneek, de Hounspolder bij Leeuwarden en de Makkumer Noord- en Zuidwaard.

De reden voor de keuze varieert van praktisch en dichtbij huis, nieuwsgierigheid naar een al vaak bezocht gebied tot zorg om het dreigende verdwijnen van een gebied.

Bij de presentaties valt me op dat behalve de ontwikkeling van de natuur ook de menselijke geschiedenis van het gebied meegenomen wordt. Factoren die bepalen waarom het gebied nu is zoals het is. Mooi voorbeeld is het Pastoriebos bij Noordwolde-Zuid, waar in het verleden mensen in plaggenhutten woonden. Dit waren oud-inwoners van de Kolonie van Weldadigheid in Frederiksoord, die daar door hun gedrag niet langer mochten blijven en zichzelf maar moesten redden. In een plaggenhut in het bos dus.

Sommige studenten hebben voor de presentatie allerlei materialen uit het gebied meegenomen. Veertjes, zeeschuim, rugschilden van de gewone zee kat (een inktvissoort) en braakballen van de velduil, gevonden bij Koehol. Of takken van de wilg en duindoorn, schelpen en delen van het skelet van vogels uit de Makkumer Noordwaard.

Anderen tonen kaartmateriaal uit verleden en heden, oude tekeningen en oude en recente foto's. En bij iedere presentatie is er een boeiend verhaal, over verleden en heden, over de bloemen, vogels, zoogdieren en insecten die in het gebied

waargenomen zijn. Een van de studenten houdt zelfs een handgeschreven logboek bij van alle bezoeken aan het gebied, verluchtigd met tekeningen en vondsten.

Omdat ik benieuwd ben waarom de studenten de natuurgidsen opleiding zijn gaan doen, vraag ik daarnaar. Ook hier weer een grote diversiteit. Sommigen willen zich meer te richten op de natuur en daarover kennis vergaren. Anderen willen de mogelijkheid om de stap naar ander werk – verbonden met de natuur – vergroten. Of zich ontwikkelen als natuurgids om excursies te kunnen organiseren in het eigen natuurterrein of meer verdieping bij het gidsen voor een gebiedsorganisatie.

Wat is er deze avond een energie aanwezig, wat vertelt iedereen enthousiast over zijn/haar onderzoeksgebied, wat wordt er mooi materiaal getoond. Hier klopt het hart voor de natuur!

Kortom: een boeiende avond, die veel belooft voor de eindpresentaties.

Ria Brouwer

Foto's Ria Brouwer

Winterwandeling Oeverlanden van de Grutte Brekken

Zondagochtend 28 januari kon ik samen met de gidsen Ronald Schouten en Anneke Oudega 21 deelnemers welkom heten voor een wandeling langs de Grutte Brekken bij Lemmer. Het weer was een cadeautje: droog, zonnig en een milde winterse temperatuur.

De start was bij de uitkijktoren, na een welkom namens het IVN volgde

informatie over het excursiegebied. Het gebied is normaal niet toegankelijk, maar voor deze excursie hebben wij toestemming gekregen van Staatsbosbeheer, waarvoor dank.

Vanaf de uitzichttoren liepen we over een smal padje langs het riet richting de Grutte Brekken. Een paar blauwe reigers gaven acte de présence, een grote zilverreiger

zag dat stoïcijs aan. Langs dit pad, vlak bij de bebouwing hoorden wij het ping-ping van de eerste baardmannetjes. Er was wel een aantal baardmannetjes te zien, maar die hadden laarzen aan zoals een deelnemer opmerkte. Even verder kwam wel een baardman vrouwtje in beeld, ik ben bang dat niet alle deelnemers deze waarneming hebben gedaan omdat wij allemaal achter elkaar liepen vanwege het smalle pad. Het overvliegende torenvalkje was wel voor iedereen waarneembaar.

De excursie werd daarna een safari door manshoog riet met wel regelmatig zicht op plasjes of de Brekken. Ronald wees ons enigszins verontrust op een forse struik Amerikaanse vogelkers. Deze exoot met de bijnaam 'bospest', neemt in hoog tempo bezit van het rietland als er geen maatregelen worden getroffen. De struik is te herkennen aan de ringvormige ribbels van de schors (kenmerkend voor het geslacht *prunus* = kers). In de zomer heeft de struik glanzend blad. Hij liet ons aan een afgebroken takje ruiken voor de amandelgeur die de determinatie rond maakt.

Voordat de rietsafari eentonig kon worden stuitten wij op enkele wildwissels. Aan de spraints (poep) was te zien dat hier de otter zijn domein heeft. De bij het voorlopen waargenomen visresten konden wij niet zien vanwege de wit bevroren grond. De otter zelf liet zich ook niet zien. Nog een verrassing was de luide, explosieve roep van een vogel. Ronald, onze vogelman, riep onmiddellijk 'een

Cetti's zanger'. Dit kleine, bruine, van oorsprong mediterrane vogeltje veroverd vanuit de Biesbosch Nederland en komt ook steeds meer in Friesland voor.

Wij telden totaal 18 vogelsoorten, voor de meeste was wel de verrekijker nodig. Naast de baardmannetjes en de Cetti's zanger waren nonnetjes, grote zaagbekken en een vliegende roerdomp wel de succesnummers. En niet te vergeten de aanwezigheid van de otter. Aangekomen bij het eindpunt verraste Anneke ons met koffie en thee. Heerlijk na een flinke en mooie wandeling met leuke waarnemingen.

Ruud Oudega

Foto 1 Anneke Oudega en foto 2 Josine de Wind

Loofbomen in de winter, impressie van een excursie

IVN-Súdwesthoeke timmert met haar programma flink aan de weg. Eén van de activiteiten dit jaar is een wandeling met als thema ‘Bomen herkennen in de winter’. Het is op 3 maart, dus echt winter is het niet meer. Maar de voorgestelde wandeling nodigt uit, mede ook omdat van de excursieleider Sytse Bouwhuis te verwachten valt, dat hij het een en het ander gedegen zal hebben voorbereid en mooie verhalen heeft.

De ruim 20 deelnemers treffen het met een uitzonderlijk zachte voorjaarsdag: weinig wind, een zonnetje en circa 14 graden.

Direct al na ruim 100 m vanaf het startpunt (hotel Jans) staat Sytse stil en wijst op een boom die oppervlakkig gezien op een eik lijkt. Maar bij nader inzien blijkt het een zwarte populier te zijn, die in een rijtje met zomereik staat. Sytse wijst naar de verschillen. Nog weer even verderop wil Sytse opnieuw enkele populieren aanwijzen. Maar in eerste instantie kan hij slechts één populier vinden, tot hij tot zijn verbazing ontdekt dat de ander populier tussen zijn voorbereiding en dit moment blijkt te zijn gekapt.

Vervolgens komen in de Griene Leane diverse bomen aan bod: plataan, es, Amerikaanse eik, inlandse vogelkers. Een boom herkennen is vaak een optelsom van kenmerken: knopvorm, stand van de zijtakken, de schors, silhouet. De boom met de ogen op de stam, de grauwe abeel, verderop in de laan laten we met rust. Sytse wil liever linksaf een zijpad in naar een plek die hij duidt als een reposoir. Dit betekent zoveel als altaar, rustplaats, keerpunt. En dan zit Sytse helemaal op de praatstoel, want bij deze plek, met een beuk en een eik in een omhelzing met elkaar vergroeid, kan hij niet om de geschiedenis van het Rijsterbos en Gaasterland heen. En die is verweven met de familie Van Swinderen. Allerlei verhalen en wetenswaardigheden duiken op in zijn betoog. Je proeft het enthousiasme. En hij steekt hiermee ook anderen aan, want deelnemers aan deze wandeling vullen aan. De theatertuin komt uitgebreid aan bod, maar ook de zondagse wandeling van leden van de familie van Swinderen naar de kerk in Hemelum wordt aangeroerd.

Overigens blijft de aandacht van de geïnteresseerde deelnemers niet alleen gefocust op bomen, maar onderweg worden bijvoorbeeld een bruine kikker en ook vogels, zoals de blauwe reiger meegenomen in het totaalplaatje.

We lopen verder langs de rand van de Theatertuin door een mooie laan. Sytse raakt vervolgens verzeild in een discussie als hij de begrippen eenhuizig - eenslachtig of eenhuizig - tweeslachtig enz. aanroert en toelicht bij bloeiende bomen. Verwarrend, maar Sytse houdt voet bij stuk. Sommige aanwezigen zullen thuis nog eens nalopen hoe dat precies ook alweer zit.

In de laan aangekomen die vanaf hotel Jans naar het zuiden loopt, de Enkhuizerlaan, kan uit de woorden van Sytse worden opgemaakt dat de Theatertuin – eigenaar Bart van der Wal – vanwege (geluids)overlast maar een paar activiteiten per jaar mag hebben. Ook wordt nog even een kwestie aangeroerd die ook onlangs de krant heeft gehaald: het kappen van 270 jaar oude, gezonde, robuuste eiken vanwege overlast die ze zouden veroorzaken. Je kunt de verontwaardiging bij de aanwezigen proeven!

Via een particuliere tuin met cipres en thuja wordt de wandeling voortgezet naar de Murnserleane. Onderweg daarnaartoe wordt nog weer een volgende boom/struik bekeken: de Amerikaanse vogelkers. Hier blijkt opnieuw dat Sytse volop allerlei boomwetenswaardigheden weet door te geven.

Wandelend langs allerlei bomen als Robinia pseudoaccacia, linde en haagbeuk gaat de tocht naar de camping Rijsterbos. Met toestemming van de eigenaar worden daar twee reusachtig oude en dikke zomereiken bezocht. Geschatte omvang van de ene reus: circa 5 meter. Wat zal die boom in de circa 250 jaar van zijn bestaan allemaal hebben meegemaakt

De excursiegangers volgen Sytse naar een laatste ‘halte’: de eik in het weiland tegenover hotel Jans. Vroeger maakte het gedeelte met deze boom deel uit van de Ezelskamp. De Van Swinderens hadden er een parkje met ruimte voor o.a. een paar ezels. Ook hier weer weet Sytse de mensen te boeien met zijn verhalen. Hij sluit af met het CO2-verhaal. Om de klimaatdoelstellingen te halen is afvang en opslag van CO2 nodig. En daarvoor wordt veel uit de kast gehaald. Terwijl CO2 verminderen ook heel goed kan door bomen te planten. Nadat hij de excursie als beëindigd verklaart, krijgt Sytse terecht een applaus van alle aanwezigen. We hebben weer veel opgestoken en een prachtige wandeling gehad.

Gosse Haga

Foto's: Hans van Balen

De plataan heeft een camouflagepakje aan

*Toevoeging van de redactie:
Over deze excursie stond een uitgebreid artikel in de Leeuwarder Courant van 4 maart. Hiernaast zie je 'kop' en de foto uit dit artikel.*

Voorjaar in de Uitheinsgpolder

Zondag 21 april om 10.00 uur: een groep van ca. vijftien mensen staat bij de Schuddingsteeg klaar voor een voorjaarswandeling door de Uitheinsgpolder, gelegen tussen Lemmer en Taczijl.

Natuurgidsen Ruud en Anneke Oudega deden al een voorverkenning in het gebied. Twee dingen werden duidelijk: er zijn veel vogels te zien en te horen, daarom versterkt vogelkenner Ronald Schouten het gidsen-team. En het is er nog altijd (te) nat. Dus verrekijker mee en laarzen aan!

Na een klim over twee afrasteringen vertelt Ruud eerst iets over de geschiedenis van het gebied. Dan gaan we op weg, het grasland in. We worden welkom geheten door het gezang van de rietzangers. In de waterplas links zien we kuifeendjes, die we ook de rest van de wandeling in groten getale tegenkomen. Er vliegt een mannetje bruine kiekendief over en in het natte weiland zitten bergeenden, een grote groep kokmeeuwen, wat scholeksters en kieviten. We komen ogen tekort:

een buizers vliegt over, twee zwanen lopen in het geheel niet schuw naast ons en grauwe ganzen laten zich zien en horen. We lopen verder. En dan: stil! Hoemp hoemp. Twee maal achter elkaar: de roerdomp! Later zullen we hem nog een keer horen. Verderop horen we

een langer aanhoudend trrrrrrrrr en nog eens en nog eens. Sprinkhaanzanger of snor? De meningen hierover zijn en blijven verdeeld.

In de rietvelden horen we de meermalen de schelle explosieve zang van de Cetti's zanger, de eenvoudige zang van de rietgors en het klingeltje van het baardmannetje. Scherpe waarnemers zien deze vogels ook. Bij het oude gemaaltje staat een braambosje en wat hoort Ronald daar: de braamsluiper!

Boven een volgende plas vliegt een, tja wat is dat, het lijkt het meest op stern. Aan de hand van een foto van Hans en speurwerk van Ronald blijkt het een reuzenster te zijn.

Deze trekt in het voorjaar van het overwinteringsgebied in West-Afrika naar het broedgebied in Zweden en Finland en doet daarbij soms ook ons land aan.

Als we richting het Postma-strandje lopen

zien we twee reeën, die met sierlijke sprongen de rietvelden doorkruisen. We ontdekken ook een paar plekken waar het gras plat ligt; waarschijnlijk hadden de reeën daar een rustplaats en hebben wij ze opgeschrikt.

Het eindpunt van de wandeling is nabij het Postma strandje. Voorzichtig over de basaltblok kijkend zien we in het water bij het witte zandstrandje een groepje grote zaagbekken en wat scholeksters.

Dan volgt de terugweg over het betonpad over de dijk, met aan onze linkerhand een fraai uitzicht over het gebied dat we doorkruist hebben.

Bij de auto's teruggekomen genieten we van een kop koffie of thee, verzorgd door Anneke en Ruud. En blikken we terug op een prachtige en – bijzonder in deze tijd van dit jaar – zonnige wandeling. En op zeker 33 waargenomen vogels.

Ria Brouwer

Foto's: Hans van Balen (reuzenster) en Ria Brouwer

Vroege vogels op 5 mei

Bevrijdingsdag 2024 begint voor vroege vogelaars om 5.00 uur bij de ingang van het Wikelerbosk. Onder leiding van gids Sytse Bouwhuis lopen we het nog donkere en stille bos in. Even verderop blijven we staan in afwachting van de eerste vogelgeluiden. Stilte en dan de roodborst begint te zingen, even later gevolgd door de merel. Vervolgens zou volgens het rijtje de zanglijster te horen moeten zijn, maar die zwijgt nog. Wel horen we het gekras van een kraai in de verte.

We lopen verder langs bospaadjes en terwijl het steeds lichter wordt horen we de koolmees, zwartkop (snelle merel met korte liedjes), tjiftjaf, pimpelmees, vink,

tuinfluiter (snellere merel dan de zwartkop met langere liedjes), fitis en houtduif. Het winterkoninkje zingt zijn felle en luide liedje; iedere keer weer verbaas ik me erover dat uit zo'n klein vogeltje zoveel geluid komt.

Net als Sytse opmerkt dat we de zanglijster nog niet gehoord hebben, begint ook deze wat aarzelend te zingen. Onderweg naar de uitgang van het bos bij de camping is ook de gekraagde roodstaart present.

We verlaten het bos en lopen over de weg richting Wikeler Hop, een andere biotoop met riet- en watervogels. In de sloot naast de weg zwemmen wilde eenden en de koekoek begeleidt onze wandeling. In de rietlanden zingen rietzanger, kleine karekiet en rietgors. De Cetti's zanger – een nieuwe vogel in dit gebied – is luid en duidelijk aanwezig. Af en toe moeten we ook in de

lucht kijken: zilverreiger, knobbelswanen, krakeenden, kiekendief en buizerd vliegen over.

Het laatste deel van de wandeling loopt door een weiland met beheersovereenkomst, met een variatie aan planten en kruiden, waaronder koekoeksbloem, smeerwortel, veenmos, zwarte zegge, oeverzegge, witbol en vossenstaart. We moeten een aantal slootjes oversteken over wiebelige en gladde planken. Uitgestoken handen maken dat iedereen droog overkomt.

Terug in het Wikelerbos staat om 7.00 uur in de kantine van de korfbalvereniging koffie/thee en suikerbrood voor ons klaar, verzorgd door Jos Bouwhuis. Met dank aan Sytse en Jos kunnen we terugkijken op een mooie en leerzame excursie.

Ria Brouwer

Foto: Ria Brouwer

Stekjesruilbeurs 2024

De jaarlijkse stekjesruilbeurs van de plantenwerkgroep vond plaats op 11 mei en wel op de gebruikelijke plek, nl. in de tuin achter Informatiecentrum Mar en Klif in Oudemirdum.

Via de eigen IVN-kanalen werd deze activiteit onder de aandacht van mogelijk geïnteresseerden gebracht en daarnaast werden posters met informatie opgehangen bij o.a. dorpshuizen en supermarkten in de regio. Ook nam de presentator van het programma Op & Ut van Omrop Fryslân telefonisch contact op met Ria Brouwer zodat zij de gelegenheid kreeg om uit de doeken te doen waar en op welke manier de ruilbeurs werd georganiseerd. De omstandigheden waren ronduit ideaal te noemen. Het was prachtig weer en er heerste een opperbeste stemming.

Al meteen bij opening om 11 uur werden de stekken in ruime mate ingebracht en dit zette zich gedurende de dag voort met een mooie geleidelijkheid. Er waren tuinplanten, groenteplanten, waterplanten en ook kamerplanten. De keuze was ruim zodat alle bezoekers naar hartelust één of meerdere nieuwe aanwinsten voor de tuin konden meenemen.

Ook de innerlijke mens werd niet vergeten! Zo stond er voor de liefhebbers een karaf met limonade van vlierbessensiroop, nam Baukje Miedema een kan overheerlijke thee uit eigen tuin mee en er waren kleine hapjes zoals pesto gemaakt van daslook en een 'bonbonnetje' van een blaadje hondsdrif met chocolade erop.

De bezoekers bestonden uit een leuke mix van 'oude bekenden' en nieuwe geïnteresseerden maar over één ding waren ze allemaal eens: de stekjesruilbeurs is een activiteit die het verdient om nog vaak herhaald te worden!

Tryntsje Otter
Foto's: Ria Brouwer

Plantenexcursie De Verborgten Hoek

Bij camping De Verborgten Hoek in Harich ligt een verborgen natuurterreintje. Op 25 mei bezochten we met een kleine groep dit terrein. Ieder voorjaar is hier

een bloemenzee van algemene en wat meer bijzondere planten. Geschikt voor een kennismaking met wat Flora allemaal te bieden heeft. Naast veel algemene soorten vonden we ook de rietorchis en de brede ereprijs. Het was genieten. Foto's zeggen soms meer dan woorden.

Ria Brouwer

Foto's: Bankje Miedema en Piet de Vries

Van Betty

Betty Schellevis-Guldemeester stuurde de redactie een gedichtje van Han G. Hoekstra, met een bijbehorende prachtige illustratie van haar hand.

MARGRIET

Die stond tussen gras
in de weide, die was
een frisse margriet,
maar bleef dat niet.
Ze kwam voor een raam
van een huiskamer staan.
Alleen, met een smal vaasje aan.

Han G. Hoekstra

De Turegluur bestaat 10 jaar

In het najaar van 2013 kocht het Consulentschap IVN in Leeuwarden de Turegluur van de afdeling Noordoost uit Dokkum. Het was een soort veredelde schafteket met banken en een lekkend koffiezetapparaat dat het ook nog eens niet deed en ik verdenk de ‘vogelaars’ in het noordoosten dat er ook ergens een fles Ketel-1 stond om naar de waddenvogels te kijken. Als je maar warm blijft.

In de winter van 2013-2014 verbouwde ik de Turegluur tot wat deze nu is; een kijkhut waar kinderen op markten met de verrekijkers naar het landschap kunnen kijken. Ik deed de gidsopleiding en had direct een educatief project. Het kostte wat moeite, een blauwe duim en een schram van de zaag om de kar geheel in te richten als weidelandschap, maar in de zomer van 2014 ging ik met de kar de boer op. En met succes, want er is een tweede Turegluur in voorbereiding. Vele tientallen markten, fairs, boerenstreekdagen, sleepbootdagen, openingen in parken en zelfs bij een sluis in Stavoren later gaan wij (Arnoud en Annemiek) in 2024 het tiende jaar met de Turegluur in. Ter ere daarvan heeft het consulentschap Leeuwarden twee kilo bloemenzaad en honderden zakjes met stikkertjes geleverd die we gratis uitdelen aan de kraam als er echte belangstelling is om de natuur met insecten een handje te helpen.

We hebben ook wat opgezette dieren, de loepotjes doen het goed en de watervaste zoekkaarten zijn altijd een succes om de basisschoolleerlingen maar

ook de beppes en pakes een eindje op weg te helpen met de eerste beginselen van een paddenstoel, een weidevogel of een vlinder.

Dit jaar staan we weer op de markt in Hemelum op elke eerste zondag van de maand en op vijf boerenstreekmarkten in Woudsend, het parkfestival in Koudum en op de nieuwe groene markt op de manege in Harich. En wie weet komen er nog meer uitnodigingen voor een bijeenkomst. Kom ook eens kijken en maak een praatje, want een ander voordeel van de vogelkijkhut is de verbinding met de bezoekers. Wij gaan nooit weg zonder weer mensen te hebben gesproken die al dan niet zakelijk een schakel zijn in ons landschap en leefomgeving.

Arnoud en Annemiek

Foto: Arnoud van de Ridder

Nieuws van de vlinderwerkgroep

Tijdens de vervroegde bijeenkomst, 14 maart jl. gaf Wybren aan zijn taak te willen neerleggen. Na enige momenten van overwegen heb ik zijn taak, als coördinator/voorzitter van de vlinderwerkgroep Súdwesthoeke, overgenomen. Nog steeds weet ik niet zeker of ik de juiste persoon voor deze taak ben, maar ik ken maar één manier en dat is: je gaat er voor.

Zo heeft Wybren al een voorzetje gegeven, als het gaat over het Led-emmer project, hier later meer over. IVN staat voor educatie en het uitdragen van onze idealen. Ik geloof zeker dat dit de enige manier is om werkelijk het verschil te kunnen maken. Wij, als beschermers van alle facetten van onze schitterende en wonderbaarlijke ecosysteem, zullen ons meer moeten inzetten en naar buiten treden. Daarom zoek ik contact met onderwijsinstellingen en tevens probeer de diverse vergunningen en toestemmingen te krijgen van andere terreinbeheerders, al zal onze ‘thuishaven’ uiteraard Staatsbosbeheer (SBB) blijven. Ik geloof dat ‘meten is weten’.

Zo hebben wij via onze boswachter het verzoek gekregen om SBB-Kuinderbos te helpen met de telling van dagvlinders. Kuinderbos, een gebied van ca. 1100 ha. SBB heeft aldaar 30 tel-routes uitgezet en zoekt enthousiastelingen om op 11 augustus deze routes te lopen. Iedereen kan zich, via hun site, hiervoor aanmelden. Wij hebben van SBB-Kuinderbos ook

toestemming gekregen om daar ‘op licht’ te mogen staan, aansluitend op de dagvlinder-telling. Dus de nacht van 11 op 12 augustus. Iedereen die wil, kan zich,

uitsluitend via mij, hiervoor opgeven. Als ik weet om hoeveel 'lamp en laken' het gaat, kan ik in overleg met SBB, 'lichtpunten' regelen.

Al eerder heb ik kopij aangeleverd. Toen heb je al kunnen lezen over mijn interesse in de dag- en nachtvlinders, met een artikeltje over de 'Plakker-race' en onze ontmoeting met de 'Weeskinderen'. Iedereen ziet wel eens een witje of dagpauwoog voorbij komen, welke zich graag in onze tuinen laten zien. Sommige blijven langdurig, ander slechts 'op bezoek'.

Maar een heel ander, ondergewaardeerde, groep zijn de nachtvlinders. Een groep die vele malen groter is. Deze groep is in wezen weer onder te verdelen in twee afzonderlijke groepen, micro- en macro-vlinders. In de volksmond worden ze meestal degenererend met 'mot' aangeduid, een woord wat oorspronkelijk uit het Engels komt. Maar wij gaan ons nu ook richten op het monitorings-project van deze vlindergroep en dat vraagt veel inzet.

Het monitoren kan op diverse manieren. Een daarvan is het gebruikmaken van een Led-Emmer. Wat is een led-emmer? Deze emmer is ontwikkeld door de Vlinderstichting, een gesloten emmer met een metalen trechter. Daarboven een UV led-verlichting welke zijn voeding krijgt d.m.v. een powerbank. Voor zonsondergang plaats je deze op een strategische plaats en 's ochtends, liefst kort na zonsopkomst, haal je deze emmer weer op. Dit gaan officieel geregistreerde meetpunten worden voor de

macro-nachtvlinder. Dan hopelijk gevuld met vlinders en het echte werk, het determineren en tellen, kan beginnen. Dit project willen wij met ingang van juni starten. Tweede helft van mei zullen wij een info/instructie-avond organiseren, de precieze datum is op dit moment nog niet bekend.

Deze gegevens worden aan de Vlinderstichting doorgegeven. Hiermee krijgt men een idee van hoe het met deze vlinders staat. De informatie wordt verwerkt in de landelijk database, waar ecologen en terreinbeheerders eventueel hun beleid op aanpassen en laat het belang van ons zeer gewaardeerde inzet zien.

Tenslotte wil ik U vragen de volgende data in uw agenda te plaatsen:

- 6 juli, de landelijke nachtvlindertelling, die wordt dit jaar gehouden bij de werkschuur van It Fryske Gea, Marderleane 1 in Rijs.

Wij zullen daar met 3 of 4 'lamp en laken' staan. Tevens zullen wij een aantal 'led-emmers' plaatsen. Voorafgaande aan deze nacht zal een lid van de vlinderwerkgroep een korte presentatie houden om uitleg geven over de werkwijzen. Deze presentatie is in de werkschuur. Maximaal aantal bezoekers

- bij deze presentatie is 20 personen. Men kan zich hiervoor opgeven via armarius02@gmail.com . Aanvang van de presentatie is 20.30 uur.
- 11 aug, dagvlindertelling Kuinderbos, iedereen kan zich hiervoor aanmelden. Voor meer info en opgave zie <https://www.staatsbosbeheer.nl/uit-in-de-natuur/tuinvlindertelling-kuinderbos>
- 11 op 12 aug, nachtvlindernacht Kuinderbos, iedereen die mee wil doen dient zich op te geven via armarius02@gmail.com . Onder vermelding van aantal lampen en lakens. Zeker zeer interessant voor de deelnemers aan het Led-emmer project. Hier kan je meer determinatie kennis/ervaring opdoen.

Adriaan Hol

De tekeningen tonen de rups, pop en vlinder van de koninginpage

Van de plantenwerkgroep

Zaterdagmiddag 23 maart was de startbijeenkomst van de plantenwerkgroep. De aanwezige leden maakten een plan voor 2024. Behalve de publieksexcursies die je achterin de Thachsa vindt, staan o.a. op het programma:

- Een avondbezoek aan de dorps tuin Griene Poarte in Warns. Gwendy Wevers is hier nauw bij betrokken en zal ons rondleiden. Alle leden van onze afdeling zijn hierbij welkom. De vermoedelijke datum is 26 juni. Hou de Nieuwsbrief in de gaten.
- Een avondexcursie naar de heemtuin in Heeg. Ook hierbij zij alle leden van de afdeling welkom. Nadere informatie volgt in de Nieuwsbrief.

Verder zijn er ideeën voor een aantal inventarisaties. Gewapend met ieders kennis en een flora in kaart brengen wat er op een klein terreintje groeit. Mocht je hieraan mee willen doen, neem dan contact met mij op.

Ook onderzoeken we of we komend najaar een mossencursus gevolgd door een mossen-excursie kunnen organiseren. Nadere informatie hierover volgt nog.

Wil je meer weten over de plantenwerkgroep of wil je meedoen, neem dan contact op met ondergetekende.

Ria Brouwer, coördinator plantenwerkgroep

Op 27 april organiseerde Ronald Schouten een lente-wandeling in het Lycklamabos. Hieronder vertelt Ronald over de geschiedenis van dit bos en wat vrijwilligers van Natuurmonumenten doen om het bos in zijn oude luister te herstellen.

Over het Lycklamabos

Na een lange periode van verwaarlozing kreeg Natuurmonumenten het bos in 1999 via een legaat in haar bezit. Eerst heeft Natuurmonumenten de situatie een aantal jaren aangezien om te beoordelen hoe het zich ontwikkelde. Dat resulteerde in de constatering dat het bos door de cultuurgeschiedenis van hakhout dusdanig uit evenwicht was gebracht dat het zich zonder actieve sturing niet zou herstellen. Sinds 2006 is dan ook een beheer ingezet dat is gericht op het herstellen van de oorspronkelijke biodiversiteit die bij een natuurlijk bos op deze plek hoort.

Maar dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan, want het vraagt veel - héél veel - werk. En sommige zaken zijn nu eenmaal onherstelbaar veranderd en vormen een gegeven. Denk bijvoorbeeld aan de volledig tot rabatten vergraven bodem waardoor geen korreltje zand meer op z'n oorspronkelijke plek ligt. Maar andere ongunstige omstandigheden zijn gelukkig wel omkeerbaar. Ook al is dat vaak een zaak van (zeer) lange adem. Denk daarbij aan de erg éénvormige structuur met dominantie van iele zomereikjes van dezelfde leeftijd en vorm. De vergaande ontwatering van bos én omgeving waardoor de grondwaterstanden drastisch zijn weggezakt. De cumulatie van stikstof die leidt tot verzuring en een slechte strooiselvertering. En de alom tegenwoordige invasieve exoot Amerikaanse vogelkers die vooralsnog geen tekenen vertoont plaats te maken voor de soorten die hier van nature thuishoren. En zo zijn er nog wel wat knelpunten te benoemen.

Het leeuwendeel van natuurwaarden in onze bossen hangt samen met structuurvariatie. Die variatie behelst een verscheidenheid aan boom-, struik- en kruidensoorten, veel verschillende leeftijden van bomen en struiken, een groot aandeel kwijnend en dood hout, open plekken, goed ontwikkelde bosranden, droge, vochtige en

natte situaties, etc. etc ...Vooral een gelaagde opbouw van bos is van belang. In horizontale zin van zoom naar mantel naar opgaand bos. En in verticale zin van

bodemlaag, moslaag, kruidlaag, struiklaag, lage boomlaag, naar kroonlaag. In tijddimensies, de open fase, jonge fase, stakenfase, bosfase, aftakelingsfase, en weer opnieuw.

Natuurmonumenten heeft besloten prioriteit te geven aan de reductie van Amerikaanse vogelkers in het bos. Dit heeft als reden dat het weinig zin heeft structuurvariatie met bijvoorbeeld open plekken en bosranden te bevorderen als dergelijke plekken vervolgens razendsnel worden gekoloniseerd door Amerikaanse vogelkers. Want dat is wat we in de praktijk zien gebeuren als we Amerikaanse vogelkers niet eerst aanpakken. Ziedaar de reden dat we sinds 2006 inmiddels duizenden manuren hebben besteed aan deze ‘bospestbestrijding’. Geen leuk werk, maar een absolute voorwaarde om tot meer structuurvariatie, en daarmee terugkeer van planten en dieren in het bos, te komen.

Overigens geldt voor het Lycklamabos wat voor alle natuur op zand- en veengronden geldt. Als de enorme milieudruk in ons land niet adequaat wordt aangepakt - en dan doel ik vooral op stikstof en pesticiden - kunnen we beheeren tot we een ons wegen, maar planten en dieren krijgen we er niet mee terug. De sleutel ligt in het bevrijden van de in potentie enorme herstelkracht van de natuur door haar te ontdoen van die ketenen.

Ronald Schouten

Dramatisch korten op biologie-onderwijs?

Het is tijd voor actie! Met deze veelzeggende uitspraak start een bericht dat al lange tijd op internet circuleert. Iedereen die de natuur en zeker het biologie-onderwijs een warm hart toedraagt wordt verzocht de petitie te ondertekenen om NIET te bezuinigen op het biologielessen in het onderwijs. Het aantal uren biologieles voor middelbare scholieren dreigt in 2026 met 18 tot 30 procent af te nemen. Het biologie-onderwijs staat onder druk. De Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) gaat namelijk in opdracht van de Tweede Kamer met de kaasschaaf over de bestaande vakken, waaronder biologie. Allemaal om plaats te maken voor een onbedoeld en ongekend vak waarin burgerschap en digitale geletterdheid prominent aanwezig moeten zijn. Voor het vwo daalt het aantal uren biologie van 480 naar 396 uur.

Ben je biologiedocent? Heb je biologen in dienst of werk je in een bio bedrijf? Ben je hoogleraar of onderzoeker in de biowetenschappen? Vind je het belangrijk dat het examenprogramma vmbo, havo en vwo-kinderen opleidt in meer dan alleen de basic biologie, waardoor ze later weloverwogen beslissingen kunnen nemen over voeding, gezondheid, duurzaamheid en klimaat?

Wij vinden dat het tijd is voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal om in te grijpen en de minister te wijzen op de consequenties van het beknootten van het biologieonderwijs. We zien dat de vakvernieuwingscommissie worstelt met wat past in de studielast. Past daar nog voeding, gezondheid, duurzaamheid en klimaat in, of hebben we alleen ruimte voor de basic biologie. De Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft gezegd dat burgerschap en digitale geletterdheid in het onderwijs prominent moeten zijn.

Vanuit het NIBI (Instituut voor Biologie) vragen wij de leden van Tweede Kamer der Staten-Generaal om te stoppen met deze heilloze weg. In geschiedenis zit burgerschap, in aardrijkskunde zit burgerschap evenals in scheikunde en natuurkunde. Maar je kunt er niet omheen dat in biologie, in de wereld van nu, zoveel burgerschap zit dat er eerder meer dan minder studielasturen zouden moeten zijn. Biologie zou zelfs verplicht moeten zijn voor iedereen.

Daarom teken de petitie en ga naar de website;

<https://www.nibi.nl/nieuws/petitie-meer-biologieonderwijs-voor-iedereen>

Arnoud van de Ridder

It geheim fan it Riisterbosk

It wie yn it Riisterbosk, heal maaie en yn 'e neimiddei.

De natuer wie op syn moaist en der wie in hiele protte om fan te genietsjen. Der wie gjin wyn en ik besocht de fûgellûden plak te jaan. Wat in foarrjocht om op sa 'n fredich plak te wêzen.

Ik kuiere op ien fan de paden mei beamme-rigen oan wjerskanten. Der foel eefkes in stilte van fûgellûden, of toch net? Ik hearde noch wat, mar wat? Ik bleau stean en lústere nochris goed. In hiel sêft systerjen, ik koe it net thúsbringe. En dat net allinne, it wie ek dreech te hearren wêr it no krekt wei kaam.

Ik rûn nei de beammen die dêr stiene, en ja, dêr wie it lûd better te hearren. Sêft klonk in “tsje tsje tsje”, hiel hurd efter inoar. Ik beseach de ‘fertochte’ beam fan ûnderen nei boven, mar ik koe de lûdbron net fine. Doe in oare beam en noch ien.

Earst tocht ik ‘it sil grif heech yn de beam sitte’, ik wakker nei boppen koekeloere mar spitigernôch, gjin risseltaat. Eefkes letter tocht ik “it komt net fan boppen, it sit tichter by de grûn”. Ik troch de knibbels by alle beammen om my hinne, mar nee hear, neat te finen.

Ik gie op in ôfstantsje stean, tsje tsje, tsje, it gie mar troch, ik waard der hast nidich fan.

Mismoedich gie ik mar nei hús, wêr ik oan Ria fertelde wat ik meimakke hie. “Wat in frijend ferhaal” seit se, “ik soe self wolris lûsterje wolle”. Ik hie net safolle sin om der noch in kear hinne te gean, mar ik wist ek dat har earen wol sa goed as mines binne.

Dus nei it iten wy op de fyts nei it bewuste plak. Al gau hearden wy wer it mystearjende lûd. Tsje tsje tsje, yn golvjende lûdssterkte.

En sa werhelje him it ritueel fan earder; harkje, sjen, fan boppen nei ûnderen, fan beam nei beam. Je wol it net leauwe, mar op in stuit leien wy plat op ’t liif omdat we mienden dat de lûden fan hiel leech kamen. Mar al ús krewearjen smiet neat op.

Tsje tsje tsje, soms lûd en dan wer hiel sêft.

Wy joegen it op, skodholjend oer safolle oermacht.

It geheim waard ûntraffele doe ‘t ik nei lang sneupen op ynternet it folgjende fûn:

“Jonge vleermuisjes produceren een ritmisch geluid en herhalen bepaalde ‘hoeksteenlettergrepen’. Daarom vermoeden de wetenschappers dat het hier gaat om de opbouw van hun latere communicatie, net zoals dat ook voor mensen geldt. Door klanken en combinaties uit te stoten, oefenen ze als het ware hun taalgevoel. Jonge vleermuizen bootsen de centrale klanken van hun ouders na, en herhalen die ritmisch, iets dat doet denken aan ‘da-da-da’ bij mensenkinderen”.

En sa learden wy wer wat, ien fan de ûntelbere geheimen fan de natuer.

Sieger Schotanus

Zwaluwverhalen

Column door Sytse Bouwhuis

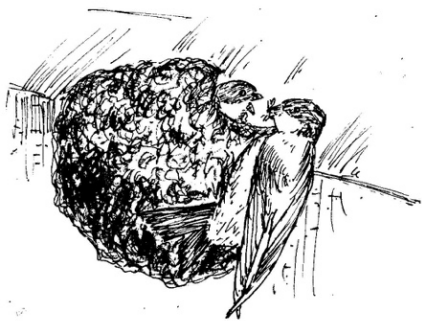
Het is begin mei en wat mij betreft de mooiste tijd van het jaar. Een tijd waarin alles wat leeft, groeit bloeit en terugkomt. Zo ook de huiszwaluw. Ja, een pandemie, recessie, oorlog of persoonlijk leed kan alles op zijn kop zetten; de natuur luidt altijd weer het voorjaar in. En dat doet je goed! Zo vliegt daar ineens, altijd rond 15 april, ook in Wikel 't sweltsje' alweer rond. Net terug uit winterverblijf Afrika. Ik zag ze alweer rondvliegen, hun nestgelegenheid inspecterend op de vaste plekken. Al dertig jaar doe ik, met een kleine groep, broedvogelmonitoring van deze soort in Gaasterland.

Het blijkt dat het met de huiszwaluw (niet te verwarren met boeren- of gierzwaluw) bij ons redelijk gaat t.o.v. de landelijk trend. Met deze monitoring krijg ik niet alleen een goed beeld van de populatie, ik krijg de bijzondere verhalen van de mensen er gratis bij.

Een man uit Bakhuizen met een tiental nesten bij de voordeur was verrukt over de vroege terugkeer van zijn 'bouwvakkers', wijzend op het metselwerk van klei en speksel waarmee de vogels hun nestjes tegen de gevel bouwen. Een wonder! Helaas zijn er ook mensen die de vogels ervaren als louter overlast en de nestjes verstoren. De meeste mensen zijn echter blij met de zwaluw die enorm veel insecten wegvangt. In Oudemirdum was zelfs een gezin die na bezichtiging

besloot een huis te kopen vanwege een kolonie van 20 zwaluwen. In Sondel was de familie Dijkstra zó blij met de zwaluw dat de kolonie werd gefaciliteerd met een strontplank tegen de gevel. Dit bleek een leermoment! Want vanaf deze plank was het voor de ekster 'hap slok weg' met de jongen oftewel tafeltje dekje. De familie Deinum, ook in Sondel, had net een nieuwe bereidingsruimte voor zuivel in gebruik genomen. Achter het open

stalraam was nu geen stal meer maar ineens een wit betegelde ruimte met tl-verlichting. Met de bek vol voer vloog een zwaluw naar binnen waarop de vogel van schrik het hele insectenpakket op de steriele werktafel liet vallen. Boer en boerin stonden versteld van de hoeveelheid gevangen insecten die de zwaluw vliegend in één snavel bijeen kan houden.

Als vogelteller was ik vaker getuige van mooie verhalen. Zoals die van een ouder echtpaar te Elahuizen met een 25-tal nesten; de vrouw des huizes ‘hie skjin har nocht’ van zwaluwpoep op de ramen. Haar diepgelovige echtgenote wees haar stevast op een tekst uit de bijbel en dat we respectvol om moeten gaan met werk van de Schepper. Het mooiste verhaal, ook opgedaan in Elahuizen is van een vrouw die mijn het volgende vertelde:

“Yn’e winter dan sjochst se net. Ik freegje my ôf wêrt se de wintersliep hâlde.....“ ?

Sytse Bouwhuis krijgt de Johan de Jong-boom!

De Johan de Jong-boom is de Friese natuurliprijs van Omrop Fryslân. Op zaterdag 1 juni kreeg Sytse deze boom uitgereikt door Houkje Rijptra, directeur van de Omrop. Nu nog in de vorm van een oorkonde, in november zal de boom geplant worden op een plek die Sytse zelf uitkiest. Bij de uitreiking was ook een aantal IVN-leden aanwezig. Hieronder een foto-impressie van deze feestelijke gebeurtenis.

Foto's van Hans van Balen en (de laatste) van Ria Brouwer

Sytse verrast door Omrop Fryslân; Houkje Rijpstra leest het juryrapport voor; Sytse en Jos met de oorkonde; interview door Karin Bies; in het Bouke Bos vertelt Sytse een anekdote

Excursieprogramma IVN-Súdwesthoeke juni t/m december 2024

Hieronder vind je het programma voor de tweede helft van 2024. Voor alle activiteiten geldt dat **opgave verplicht** is!

Raadpleeg tijdig de website voor mogelijke wijzigingen (www.ivn.nl/sudwesthoeke).

Vrijdag 14 juni: Slootjesdag in Súdwest-Fryslân

Tijd: 19.00 uur. Locatie volgt.

Informatie: zie Nieuwsbrief juni of ivnsudwesthoeke@outlook.com

Zaterdag 15 juni: Slootjesdag in De Fryske Marren

Tijd: 13.00 uur. Plaats: Troelstraweg 15 in Teroele.

Uitgebreide informatie: zie Nieuwsbrief juni of constance-smit@hetnet

De IVN-Slootjesdagen vinden in 2024 voor de 10de keer plaats. Van 10 t/m 16 juni organiseren IVN-afdelingen door heel Nederland activiteiten voor jong en oud langs de waterkant. Kinderen, hun leerkrachten en (groot)ouders gaan zelf op onderzoek uit, gewapend met schepnet, waterbak en loeppot. Samen met de IVN-natuurgidsen ontdekken zij welke dieren en planten er in en rond de sloot leven. Dit jaar staat speciaal in het teken van de aanwezigheid van kokerjuffers in het Nederlandse water. Wil je weten hoe een kokerjuffer overleeft in een sloot vol vijanden? Of joe een bootsmannetje aan zijn voedsel komt? Waarom een schaatsenrijden kan schaatsen? Of gewoon welke beestjes er allemaal leven in het water. Noteer dan de IVN-Slootjesdagen alvast in je agenda.

Zaterdag 15 juni: Excursie 'Het geheim van het Galgelân'

Start: 14.00 uur tot 16.00 uur. Startpunt: Bokkepleats, Fiifgeawei 26 in Offingawier. Gids: Nico Brandsma, in samenwerking met Staatsbosbeheer.

Opgave bij Nico Brandsma, via nicobrandisma@xs4all.nl

Een reis door de bijzonder rijke historie van het Sneekermeregebied. Vanuit Offingawier wandelen we langs de Offenwierstersyl en de eeuwenoude Grienedyk naar het mysterieuze Galgelân aan de oevers van het Sneekmeer. Een landschapsexcursie met ook veel aandacht voor flora en fauna.

Vrijdag 21 juni: Zonnewende natuurwandeling De Dollen en Wyde Rien te Harich

Tijd 20.00 uur tot 22.00 uur. Verzamelen bij de ingang van It Swin aan de Keamerlânswai tussen Harich en Elahuizen. Gids: IVN, in samenwerking met Staatsbosbeheer. Vanwege een beperkt aantal deelnemers is **aanmelden verplicht** via mail: ivnsudwesthoeke@outlook.com

Deze avondwandeling op één van de langste dagen van het jaar gaat door een niet vrij toegankelijk natuurgebied met oude dijkes, rietlanden en moeras. Natuurlijk komt ook de geschiedenis van dit gebied aan de orde over de rietwinning en de speciale vegetatie. Met een beetje

geluk treffen we ook een opvliegende roerdomp en de baardmannetjes aan. Waterdicht schoeisel is noodzakelijk en de verrekijker een aanbeveling.

Zaterdag 29 juni: Plantenexcursie en -inventarisatie voor gevorderden.

Tijd: 10.00 - 12.00 uur. Plaats: in en rondom het bos van Wilhelmina-oord bij Sint Nicolaasga; in samenwerking met It Fryske Gea. Startpunt is de parkeerplaats bij voormalig restaurant Hjr is't (is afgebrand), Huisterheide 6, Sint-Nicolaasga.

Gidsen: Klaas Ybema en Ronald Schouten. Informatie en **opgave (verplicht)** bij ria2brouwer@gmail.com

In samenwerking met It Fryske Gea gaan we inventariseren welke wilde planten er in dit gebied voorkomen. We wandelen eerst door het open landschap van 'De Heide' en langs een jong aangeplant bos. Daarna komen we in het oude bos van Wilhelmina-oord. Onderweg bekijken we welke planten er voorkomen en registreren die op een streeplijst van Floron.

Zaterdag 6 juli: Kennismaken met de De Twigen

Start 10.00 uur tot 12.00 uur. Voor het startpunt rijdt u naar de Tramwei in Joure (de oude weg naar Sneek). Komt u vanaf Joure dan is de ingang naar De Twigen aan de linkerkant van de weg ongeveer 100 meter voorbij de afslag naar de snelweg. Er staat een ijzeren hek bij de ingang en de gids Constance Smit wacht u daar op. Inlichtingen en **opgave** via constance-smit@hetnet.nl

Een verrassende natuurwandeling door het 20 ha grote gebied De Twigen (tussen Sneek en Joure) met informatie over de ontstaansgeschiedenis en de aanwezige flora en fauna.

Zaterdag 26 Oktober: Fietstocht langs bijzondere bomen

De start is vanaf de parkeerplaats bij de Starnumansbrug Lutswâl/Jan Jurrienssingel in Ruigahuizen om 13.30 uur. Gids: Joop van de Galiën. **Opgave** via joopvdegalien@hetnet.nl

Een verrassende tocht langs monumentale bomen en nog verrassender verhalen daarbij.

Zondag 27 oktober Najaarswandeling vogeltrek It Swin

Start 10.00 uur bij de ingang van It Swin, Keamerlânswei 5-7 te Harich. Info + **opgave:** Sytse Bouwhuis, [sytsbouwhuis@gmail.com](mailto:sytsebouwhuis@gmail.com)

Een unieke wandeling rond afgelegen meertje, moeras en rietlanden.

Zaterdag 28 december 2024: Eindejaarsplantenjacht

Informatie en **opgave** voor deelname bij Ruud Oudega, r.oudega@gmail.com

Gaasterland op de foto
Foto's van Hans van Balen

INSTITUUT VOOR NATUUREDUCATIE

IVN verbindt mens en natuur.

We laten jong en oud beleven hoe leuk, leerzaam, gezond én belangrijk natuur is.

Excursies
Lezingen
Cursussen
Activiteiten

Nieuws
en actuele
informatie voor
iedereen

www.ivn.nl/afdeling/sudwesthoeke
Facebook IVN Súdwesthoeke

